

ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

**АРХЕОЛОГІЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ
В УКРАЇНІ
2019**

Головний редактор

БОЛТРИК Юрій Вікторович, канд. іст. наук

Редакційна колегія

БУЙСЬКИХ Алла Валеріївна, д-р іст. наук

ГОРБАНЕНКО Сергій Анатолійович, канд. іст. наук

ЗАЛІЗНЯК Леонід Львович, д-р іст. наук, проф.

КУЛАКОВСЬКА Лариса Віталіївна, канд. іст. наук

ЛИТВИНЕНКО Роман Олександрович, д-р іст. наук, проф.

МОЦЯ Олександр Петрович, член-кореспондент НАН України, проф.

ОТРОЩЕНКО Віталій Васильович, д-р іст. наук, проф.

ПОТЕХІНА Інна Дмитрівна, канд. іст. наук

САПОЖНИКОВ Ігор Вікторович, д-р іст. наук

СКОРИЙ Сергій Анатолійович, д-р іст. наук, проф.

СУПРУНЕНКО Олександр Борисович, канд. іст. наук

ТЕРПИЛОВСЬКИЙ Ростислав Всеволодович, д-р іст. наук, проф.

ЧАБАЙ Віктор Петрович, член-кореспондент НАН України, проф.

Затверджено до друку Вченою радою
Інституту археології НАН України
від 23 червня 2020 р., протокол № 4

Прийом матеріалів:

Польовий комітет ІА НАН України
просп. Героїв Сталінграда, 12, м. Київ 04210
тел. (044) 254-11-37, 254-11-66
факс (044) 418-33-06
e-mail: polkomiia@gmail.com

Виходить за інформаційної підтримки
ВГО «Спілка археологів України»

Видання здійснене коштом
ДП «НДЦ “Охоронна археологічна
служба України”» ІА НАН України

ОХОРОННА
АРХЕОЛОГІЧНА
СЛУЖБА
УКРАЇНИ

А-87 Археологічні дослідження в Україні 2019. Київ: ІА НАН України, 2020, 418 с.

ISBN ??

Видання є щорічником, який готується до друку Польовим комітетом Інституту археології НАН України. Містить інформаційні повідомлення про роботу археологічних експедицій поточного польового сезону.

Стане в нагоді науковцям, студентам і всім, хто стежить за розвитком сучасної української археологічної науки.

УДК 902/904(477)“63/65”

В оформленні обкладинки використано фото кургану 6 зі Слободи Носковецької на Вінничині та миски з нього (М. Шмит, В. Рудь, П. Влодарчак)

ISBN ??

© Інститут археології НАН України, 2020
© Автори статей, 2020

Редактори: О. Білинський, О. Каряка, М. Павлова; оформлення обкладинки: А. Панікарський; верстка: С. Горбаненко

Підписано до друку 30.07.2020. Формат 60 × 84/8. Папір офсетний.

Друк офсетний. Гарнітура Antiqua. Обл.-вид. арк. 51,1.

Ум. друк. арк. 48,8. Наклад 250 прим. Зам.

Інститут археології Національної академії наук України; 04210, м. Київ,
проспект Героїв Сталінграда, 12; www.ianau.org.ua.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 6290 від 09.07.2018 р.

<p>МІНАЄВА, Н. Сучасна законодавча база щодо збереження та дослідження об'єктів археологічної спадщини України ..... 10</p>	<p>ПРОХНЕНКО, І., ЖИЛЕНКО, М. Розкопки Хустського замку ..... 52</p>
ВІННИЦЬКА ОБЛАСТЬ	
<p>КОНОНЕНКО, О., ГАСКЕВИЧ, Д. Розвідка первісних пам'яток у Вінницькому Побужжі ..... 13</p> <p>ОСАУЛЬЧУК, О., ШНІЦАР, М., ЛАЗУРКО, О. Пам'яткоохоронні роботи у м. Вінниця ..... 14</p> <p>РУДЬ, В., ШМИТ, М., ВЛОДАРЧАК, П., ЖУРКЄВИЧ, Д. Перший сезон досліджень курганів у басейнах річок Мурафа і Рів ..... 15</p>	<p>ЗАПОРІЗЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>АНДРУХ, С., ТОЩЕВ, Г. ТОЩЕВ, А., ФАТЄЄВ, О. Дослідження могильника Мамай-Гора ..... 56</p> <p>ДЖОС, В. Розвідки в охоронних зонах Національного заповідника «Кам'яна Могила» ..... 56</p> <p>ДРОВОСЕКОВА, О. Археологічні дослідження на території історико-архітектурного музею-заповідника «Садиба Попова» ..... 57</p> <p>ПАПАНОВА, В., ЛЯШКО, С., КАЇРА, Ф. Довга могила поблизу с. Чумацьке ..... 60</p> <p>ПУСТОВАЛОВ, С., ЧУХРАЙ Л., МОСКАЛЕНКО А. Дослідження на острові Байда ..... 63</p>
ВОЛИНСЬКА ОБЛАСТЬ	
<p>БАЮК, В. Дослідження в історико-культурному заповіднику м. Луцьк ..... 17</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А., ПАНИШКО, С., ЛОШИК, Д., ЧОРНИЙ, І., КУКСА, А. Результати досліджень на городищі у с. Литовеж Іваничівського району ..... 19</p>	<p>ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Рятівні дослідження на поселеннях Журів 1 та Тенетники 2 ..... 66</p> <p>ТЕЛІЖЕНКО, С., ТКАЧУК, Т. Дослідження поселення культури лінійно-стрічкової кераміки Тетирівці І ..... 71</p>
ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ	
<p>ТЕСЛЕНКО, Д., ПРОБИЙГОЛОВА, О., АНТОНОВ, А., ЯКІМОВА, І., ГУБРІЄНКО, П., ЯРОШЕНКО, Я. Дослідження багатопарового поселення Ігрень 4/4а ... 21</p> <p>ТЕСЛЕНКО, Д., ПРОБИЙГОЛОВА, О., АНТОНОВ, А., ЯКІМОВА, І., ГУБРІЄНКО, П., ЯРОШЕНКО, Я. Дослідження курганів поблизу с. Червоне на Криворіжжі ..... 24</p> <p>ЮРЧЕНКО, А., СТАРІК, О. Розвідки в Царичанському районі ..... 26</p>	<p>КИЇВ</p> <p>БІБІКОВ, Д. Рятівні дослідження по вул. Щекавицькій, 46 ..... 72</p> <p>БОБРОВСЬКИЙ, Т., САВИЦЬКИЙ, В., СТРІХАР, М. Археологічні дослідження у садибі Софійського собору ..... 73</p> <p>ІВАКІН, В., ЗОЦЕНКО, І., БАРАНОВ, В. Розвідки в районі Кирилівського монастиря ..... 76</p> <p>ТАРАНЕНКО, С., ІВАКІН, В., БАРАНОВ, В., ЗОЦЕНКО, І., ЛАВРОВ, В., МАХОТА, О., МИСЬКО, Ю., ПЕФТІЦЬ, Д. Дослідження на території церкви Спаса на Берестові ..... 78</p> <p>ТАРАНЕНКО, С., МАХОТА, О., ПЕФТІЦЬ, Д., МИСЬКО, Ю. Археологічний сезон 2019 року у Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику ..... 82</p>
ДОНЕЦЬКА ОБЛАСТЬ	
<p>ГЕРШКОВИЧ, Я., БРОВЕНДЕР, Ю., КОВАЛЬ, Ю., ПЕТРЕНКО, О., УШКОВА, Ю., ЦИМІДАНОВ, В. (†) Розкопки курганів доби енеоліту – середньовіччя на Донеччині ..... 29</p> <p>ЗАБАВІН, В., БУЛИК, М., НЕБРАТ, С. Обстеження курганів на півдні Донеччини ..... 31</p> <p>ЗАБАВІН, В., НЕБРАТ, С. Розкопки кургану поблизу Приазовської Ялти ..... 31</p> <p>КОВАЛЬ, Ю., ГЕРАСИМЕНКО, Н., ФІЛПОВ, О. Розвідки на Донеччині ..... 33</p>	<p>КИЇВСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>БІБІКОВ, Д., ДЯЧЕНКО, Д., ІВАКІН, В. Розкопки на посаді давньоруського Вишгорода ..... 85</p> <p>ГОТУН, І., ВОЛОДАРЕЦЬ-УРБАНОВИЧ, Я., БІТКОВСЬКА, Т. Розкопки зарубинецького поселення Ходосівка-Фіалки 3 ..... 87</p> <p>ГОТУН, І., ВОЛОДАРЕЦЬ-УРБАНОВИЧ, Я., ЧЕРНОВОЛ, Д., АВРАМЕНКО, О. Слов'янське селище Ходосівка-Козаків яр і трипільське поселення Ходосівка-Зоцієва гора ..... 89</p> <p>ГОТУН, І., КАЗИМІР, О., СУХОНОС, А., ВОЛОДАРЕЦЬ-УРБАНОВИЧ, Я., ГУНЬ, М., ШУМАН, О. Деталізація інформації про Ходосівський археологічний комплекс ..... 91</p> <p>ГОТУН, І., СОРОКУН, А., СУХОНОС, А. Матеріали доби первісності з урочища Рославське у Ходосівці ..... 93</p> <p>ГОТУН, І., СУХОНОС, А., КАЗИМІР, О., ГУНЬ, М., ЛОЗНИЦЯ, Т., ЧАЛИЙ, А. Селище Ходосівка-Рославське – основний об'єкт досліджень Північної експедиції ..... 96</p>
ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ	
<p>ГНЕРА, В., ОЛЕНИЧ, А. Розвідка у Брусилівському районі ..... 35</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А. Дослідження в історичній частині м. Новоград-Волинський ..... 36</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А., ІЄВЛЄВ, М., ХАДАДОВА, М., ТАРАБУКІН, О. Археологічний нагляд на земельній ділянці по вул. Кафедральна, 3 в м. Житомир ..... 39</p> <p>ПЕТРАУСКАС, А., ТАРАБУКІН, О. Обстеження в Олевському районі ..... 40</p>	<p>ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСТЬ</p> <p>ПРОХНЕНКО, І. Дослідження Королівського замку Нялаб у 2018–2019 роках ..... 43</p> <p>ПРОХНЕНКО, І. Дослідження Малокопанського городища в 2018–2019 роках ..... 46</p> <p>ПРОХНЕНКО, І., ЖИЛЕНКО, М. Дослідження Середнянського замку в 2018 році ..... 48</p>

ЗОЦЕНКО, І., ГОТУН, І., ІВАКІН, В. Науково-рятівні дослідження у с. Гатне	101	ТЕРСЬКИЙ, С., МАЙОРЧАК, М., ДЕМСЬКИЙ, Н., КУЦЕНЯК, О. Дослідження в межиріччі Західного Бугу і Гнилої Липи	161
ІВАКІН, В., БАРАНОВ, В., СОРОКУН, А., БЕЛЕНКО, М. Дослідження багатошарового поселення і могильника Острів	102	ФИЛИПЧУК, А., ДДИК, О., ЯКУБОВСЬКА, О. Підсумки вивчення давнього Пліснеська	163
ІВАКІН, В., ГОТУН, І., ОСИПЕНКО, М., НЕТЬОСОВ, П. У пошуках невідомого	105	ШНИЦАР, М. Дослідження по вул. Корнякта у Львові	164
ІВАКІН, В., ОЛЕНИЧ, А., ОСАДЧИЙ, Р., ЗОЦЕНКО, І. Розвідки у місті Бориспіль	108	ШНИЦАР, М., ЛАЗУРКО, О. Розкопки на вул. Гайдамацька, 2б у Львові	166
ОСАДЧИЙ, Р. Розвідки на Правобережній Київщині	110	ШНИЦАР, М., ЛАЗУРКО, О., ЛУКОМСЬКИЙ, Ю. Дослідження на площі Галицькій у Львові	166
ПЕТРАУСКАС, А., ГОТУН, І. Дослідження в околицях Ржищева	112	МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСТЬ	
ПРЯДКО, О., ПАВЛИК, О., ТЕТЕРЯ, Д., ЮРЧЕНКО, О. (†), ДОЛЖЕНКО, Ю. Дослідження на східній околиці м. Переяслав	113	БОНДАРЕНКО, Д., СМІРНОВ, О. Розкопки античного святилища Вікторівка I	169
ТЕТЕРЯ, Д., ПРЯДКО, О., ПАВЛИК, О., БУЗЯН, Г., БІЛОУСЬКО, В. Розвідки на території Переяславщини	115	БУЙСЬКИХ, А., ІВЧЕНКО, А. Дослідження некрополя Ольвії	171
ЧМІЛЬ, Л., КОЗЮБА, В. Розвідки на нижньому Тетереві	118	БУЙСЬКИХ, А., СЕМЕНОВА, А., СИНЕЛЬНИКОВ, О. Дослідження південно-східної частини Ольвії	173
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСТЬ		БУЙСЬКИХ, А., ФОРНАСЬЄ, Й., КУЗЬМЩЕВ, О. Дослідження ольвійського передмістя	176
БОЛТРИК, Ю., ШЕЛЕХАНЬ, О., СОБЧУК, В. Дослідження залишків Литого Могили	120	БУЙСЬКИХ, А., ФОРНАСЬЄ, Й., ШЕЙКО, І., КОЗЛЕНКО, Р. Дослідження Терасного міста в Ольвії (ділянка Т-4)	178
КЮСАК, Д., КОЛЕСНИЧЕНКО, А. Шурфування стоянки Жакчик III на Гайворонщині	124	ГЕРАСИМОВ, В., РЕЙДА, Р., СМІРНОВ, О. Чорноморська міжнародна підводна археологічна експедиція	181
НЕЗДОЛІЙ, О., НЕЗДОЛІЙ, Є., ВЕТРОВ, Д. Роботи Бірзулівської палеолітичної експедиції	125	ГОРБЕНКО, К. Дослідження укріпленого поселення Дикий Сад	185
ОРЛИК, О., ПАНЧЕНКО, К. Розвідки на Кіровоградщині	131	КРУТІЛОВ, В. (†), СМІРНОВ, О. Дослідження античного поселення на острові Березань	189
ШЕВЧЕНКО, І., ЛУК'ЯНЧЕНКО, Ю., СОБЧУК, В. Розвідки у Долинському і Петрівському районах	134	ПІСТРУЛ, І., ГЛАВЕНЧУК, А. Дослідження стоянки Анетівка 1	190
ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ		СМІРНОВ, О., СМІРНОВ, Л., БОНДАРЕНКО, Д. Археологічні розвідки у Березанському районі ..	193
БРОВЕНДЕР, Ю. Розкопки кургану на півночі Луганщини	138	СМІРНОВ, О., СМІРНОВ, Л., БОНДАРЕНКО, Д. Антична пам'ятка «Бульвар» у Миколаєві	195
ТЕЛІЖЕНКО, С., ІВАНИЦЬКИЙ, В. Роботи на території Кремінського і Попаснянського районів Луганщини та в межах міст Лисичанськ і Северодонецьк	139	ФОМЕНКО, В., ТОВКАЙЛО, М., ДЯЧЕНКО, М. Дослідження багатошарових поселень Гард і Лідина Балка	197
ТЕЛІЖЕНКО, С. Обстеження пам'яток північно-східної частини Луганщини	143	ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ	
ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ		ІВАНОВА, С., КОЛЕСНИЧЕНКО, А., САВЕЛЬЄВ, О., САВЕЛЬЄВА, К., СИНЕЛЬНИКОВ, О., КОВАЛЬСЬКИЙ, Л. Дослідження експедиції «Одеса – Схід»	199
ВЕРТЕЛЕЦЬКИЙ, Д., БЛАС, Н., ГАВІНСЬКИЙ, А., РИБИЦЬКА, М. Розкопки на горі Жупан у місті Винники	146	КЮСАК, Д., ДЕНИСЮК, В., ДЕМБЕЦ, М., ЗАЙЛЕ, Т., КОЛЕСНИЧЕНКО, А. Розкопки поселення культури лінійно-стрічкової кераміки Кам'яне-Завалля	200
ГАВІНСЬКИЙ, А., БЛАС, Н., РИБИЦЬКА, М. Поселення культури лійчастого посуду у Винниках на горі Лисівка	148	ПІСТРУЛ, І., ГЛАВЕНЧУК, А. Розвідка стоянки Білолісся	202
ДОВГАНЬ, П., СТЕБЛІЙ, Н. Роботи Буської експедиції у 2017 – 2018 роках	149	САВЕЛЬЄВА, К. Розвідки на узбережжі Дністра і Дністровського лиману в Біляївському районі ..	204
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛІВІЧ, Ю. Рятівні дослідження на поселенні Добрівляни I	152	САВЕЛЬЄВ, О., КАРАСЕВИЧ-ЩИПЬОРСКИ, Р. Роботи Білгород-Тірської міжнародної експедиції на правобережжі Дністровського лиману	207
ОНИЩУК, Я., БЛАС, Н., СИДОРОВИЧ, В., ГРИНЧИШИН, Б. Розкопки Карівської експедиції у Західному Побужжі	155	САПОЖНИКОВ, І., КОЛЕСНИЧЕНКО, А., САВЕЛЬЄВ, О., САВЕЛЬЄВА, К., СИНЕЛЬНИКОВ, О., КОВАЛЬСЬКИЙ, Л. Обстеження південних і західних районів Одещини	209
СИДОРОВИЧ, В. Розвідки в басейні річки Полтви	157	САПОЖНИКОВ, І., СИНЕЛЬНИКОВ, О. Знахідки амфор з Північно-Західної акваторії Чорного моря	211
СПАЄВ, О., ІЛЬЧИШИН, З. Дослідження на подвір'ї монастиря домініканців в селищі Підкамінь	158	СИНЕЛЬНИКОВ, О. Розвідки вздовж лівого берега Дністровського лиману в Овідіопольському районі	212
СПАЄВ, О., ІЛЬЧИШИН, З. Розвідки в долині ріки Білосток (басейн Західного Бугу)	160		

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ

БАШКАТОВ, Ю., БІТКОВСЬКА, Т., ПЕФТИЦЬ, Д. Дослідження поселення доби пізньої бронзи – раннього заліза Єриствіка II	214
БАШКАТОВ, Ю., ГЕРШКОВИЧ, Я., БІТКОВСЬКА, Т. Курган доби бронзи поблизу с. Бондарі Кременчуцького району	217
ГРЕЧКО, Д., КРЮТЧЕНКО, О., РЖЕВУСЬКА, С., КАРЯКА, О. Дослідження поселення і ґрунтового могильника в ур. Барвінкова гора (Більський археологічний комплекс)	219
ЛУГОВИЙ, Р., КОВАЛЕНКО, О. Дослідження в ур. Озеро біля с. Більськ	221
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Рятівні розкопки курганів у Кобеляцькому районі	221
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Охоронні розкопки поселення Кобеляки – ур. Ведмедівка	222
НАЗАР, І., САЛО, Б., КОВАЛЬСЬКИЙ-БЛОКРИЛИЙ, Я., КІСЛЕВИЧ, Ю. Дослідження курганів поблизу с. Підгора	223
ПУГОЛОВОК, Ю. Дослідження передмістя полкової Полтави	225
ПУГОЛОВОК, Ю. Розкопки на Старополтавській горі	225
ПУГОЛОВОК, Ю., ГЕЙКО, А., РЕЙДА, Р., САПЕГІН, С. Розвідки в басейні р. Тагамлик	226
ПУГОЛОВОК, Ю., ГРЕЧКО, Д., КАРЯКА, О., РЖЕВУСЬКА, С. Поселенські структури скіфського часу біля витоків р. Полузир'я	228
ПУГОЛОВОК, Ю., КУШНІР, А. Розвідки на Зінківщині	229
САЛО, Б., ШЕРСТЮК, В. Розкопки курганів поблизу с. Коломацьке	231
САЛО, Б., ШЕРСТЮК, В. Рятівні дослідження на ділянці автотраси Полтава – Чутове у Чутивському районі	233
СКОРИЙ, С., ОКАТЕНКО, В., ЗИМОВЕЦЬ, Р., ШАПОРДА, О. Рятівні розкопки поблизу Більського городища	239
ШРАМКО, І., ЗАДНІКОВ, С. Дослідження Більського археологічного комплексу	241

РІВНЕНСЬКА ОБЛАСТЬ

ВАСИЛЬЄВ, П., ХОПТИНЕЦЬ, І., ТКАЧ, В. Розвідки на палеолітичних пам'ятках Рівненського, Дубенського і Здолбунівського районів	243
ПШЕНИЧНИЙ, Ю., БАРДЕЦЬКИЙ, А. Розкопки в Дубні на багатошаровій пам'ятці Острів Дубовець	248
ЧАБАЙ, В., СТУПАК, Д., ВЕСЕЛЬСЬКИЙ, А., ДУДНИК, Д. Розкопки верхньопалеолітичної стоянки Бармаки	252

СУМСЬКА ОБЛАСТЬ

БІЛИНСЬКА, Л., БІЛИНСЬКИЙ, О., ЄВТУШЕНКО, О. Розвідки на Сумщині	256
БІЛИНСЬКА, Л., ДОЛЖЕНКО, Ю. Давньоруське поховання з Могриці на Сумщині	259
ЖИГОЛА, В., МОЦЯ, О., СКОРОХОД, В. Розвідки на Зарічненському археологічному комплексі	261
КАРАВАЙКО, Д., КАЧУРА, О. Дослідження городища і поселення Ширяєве	262
КАРАВАЙКО, Д., ОСАДЧИЙ, Є. Розвідки у Липоводолинському районі	264

КОРЖ, А. Розвідки на території Недригайлівського району	268
---	-----

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСТЬ

ІЛЬЧИШИН, В. Дослідження історичного ареалу селища Залізці на Тернопільщині	269
КОВБАСА, В., ІЛЬЧИШИН, В. Розвідки на території Зборівського району	271
ЯГОДИНСЬКА, М., ІЛЬЧИШИН, В. Дослідження могильника біля с. Кордишів	274
ЯГОДИНСЬКА, М., СОХАЦЬКИЙ, М. Дослідження в межиріччі Вілії та Дністра	277

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ

АКСЬОНОВ, В., СКІРДА, В. Дослідження Верхньо-Салтівського катакомбного могильника	279
ГРЕЧКО, Д., ОКАТЕНКО, В., КРЮТЧЕНКО, О., ПЕЛЯШЕНКО, К. Розвідки на Харківщині	281
ГРЕЧКО, Д., ОКАТЕНКО, В., КРЮТЧЕНКО, О., ПЕЛЯШЕНКО, К., ДІДИК, В. Науково-рятівні дослідження на території «Поселення Харків» у м. Харків	286
КВІТКОВСКИЙ, В., СВИСТУН, Г. Дослідження Київського археологічного комплексу	292
КОЛОДА, В. Дослідження на городищі Мохнач	294
ЛЮБИЧЕВ, М., ФІЛАТОВ, Д., ВАРАЧОВА, К., РУСНАК, В., ШУЛЬТЦЕ, Е., МИЗГІН, К. Дослідження пам'яток пізньоримського часу	295
ПЕЛЯШЕНКО, К. Розвідки на території Дергачівського і Золочівського районів	296
ПЕЛЯШЕНКО, К. Розкопки курганного могильника скіфського часу Дергачі	298
СКІРДА, В., ІСЬКОВ, І. Розвідки у Дергачівському районі 2018 р.	299
СНІЖКО, І., БАБЕНКО, Л. Дослідження пізньопалеолітичної стоянки біля с. Кам'янка	303

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ

БІЛЯЄВА, С., ГУЛЕНКО, К., ІЄВЛЕВ, М., ФІАЛКО, О. Дослідження Південної Середньовічної експедиції	307
БОЛТРИК, Ю., КУШТАН, Д., ФІАЛКО, О., КАРМАЗІНА, Л. Курган доби бронзи на Арабатській стрілі	308
СИМОНЕНКО, О., СІКОЗА, Д., ДЗНЕЛАДЗЕ, О. Археологічні дослідження на Херсонщині	311
СМИРНОВ, О., СМІРНОВ, Л., АПУНЕВИЧ, О. Розвідки на території Токарівської сільської ради	312
ТЕЛІЖЕНКО, С. Розвідки в урочищі Коянлівський кут на Арабатській стрілі	313

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ

НЕЧИТАЙЛО, П., БОЛТАНЮК, П., СТАРЕНЬКИЙ, І., ТИМЧУК, Д., ОМЕЛЬЧЕНКО, О. Нагляд за роботами у місці обвалу стіни на Північному бастионі Старого замку	316
НЕЧИТАЙЛО, П., ТИМЧУК, Д., ОМЕЛЬЧЕНКО, О. Дослідження заїжджого двору смт Чорний острів	319
НЕЧИТАЙЛО, П., ТИМЧУК, Д., ОМЕЛЬЧЕНКО, О., ЯРОСЛАВСЬКА, Т., ДРЕГАЛО-СОКОЛОВСЬКИЙ, О., ДАЦИК, О. Дослідження підземних споруд у м. Полонне по вулиці Пушкіна	322
СТАРЕНЬКИЙ, І., БОЛТАНЮК, П., ГУЦАЛ, А., ГУЦАЛ, В., ЛЕВІНЗОН, Є. Розвідки в Середньому Подністров'ї	325

ЧЕРКАСЬКА ОБЛАСТЬ

БАШКАТОВ, Ю., БІТКОВСЬКА, Т., СЛОБОДЯН, Т. Пошук могильника ранньоримського часу біля с. Івківці	328
ВИНОГРОДСЬКА, Л., НЕЧИТАЙЛО, П., ТИМЧУК, Д. Спелео-археологічні дослідження у с. Суботів	329
КАРМАЗІНА, Л., ОЧЕРЕТНИЙ, С., БОЛТРИК, Ю., ПРОБИЙГОЛОВА, О., КОРЖ, А. Городище Лисуха – четвертий сезон робіт	332
КОРВІН-ПОТРОВСЬКИЙ, О., ОВЧИННИКОВ, Е., ЧЕРНОВОЛ, Д., РАДОМСЬКИЙ, І., ЖЕЛАГА, Д., ЧАБАНЮК, В. Дослідження Трипільської експедиції ІА НАН України 2018–2019 рр.	335
МАГОМЕДОВ, Б., ДІДЕНКО, С. Дослідження черняхівських пам'яток	340
МАНІГДА, О., ДЖІК, М., БОРИСОВ, А., БЕЛЕНКО, М., БАРАНОВ, В. Обстеження пам'яток давньоруського часу поблизу с. Миколаївка	340
НЕРАДЕНКО, Т. Дослідження житлово-господарського комплексу на північній околиці поселення Моллохів Бугор	342
ОЧЕРЕТНИЙ, С., КАРМАЗІНА, Л. Розвідки поблизу Канева	345
ОЧЕРЕТНИЙ, С., КАРМАЗІНА, Л., БОЛТРИК, Ю., ПРОБИЙГОЛОВА, О., КОРЖ, А. Поселення раннього заліза Косулин Шпиль II	346
ПРОБИЙГОЛОВА, О., ОЧЕРЕТНИЙ, С., КАРМАЗІНА, Л., КОРЖ, А. Багатошарове поселення в урочищі Борисівщина	348
СКОРИЙ, С., ОКАТЕНКО, В., ЗИМОВЕЦЬ, Р. Розкопки раньоскіфського кургану в басейні р. Тясмин ..	351
ШИДЛОВСЬКИЙ, П., ПЕАН, С., ЕЗАРТС, П., ЦВІРКУН, О., ЧИМИРИС, М., МАМЧУР, Б. Сучасні дослідження Межиріцької стоянки	353

ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛАСТЬ

ЖЕЛАГА, Д., ЧЕРНОВОЛ, Д., ЯКУБИНА, С., ПОМІРКОВАНІЙ, В. Розвідки на Сокирянщині ...	358
ПЕТРАУСКАС, О., АВРАМЕНКО, М. Дослідження могильника черняхівської культури Комарів 1 ...	358
ПЕТРАУСКАС, О., ШИШКІН, Р., МИЛЯН, Т., КАРЛСЕН, Х.-Й. Дослідження будівлі з кам'яним фундаментом у Комарові	359

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСТЬ

ВЕРЕМЕЙЧИК, О., БОНДАР, О. Роюоти Любецької експедиції 2018–2019 рр.	361
КАЗАКОВ, А., НОВИК, Т., СОЛОБАЙ, П. Дослідження в Чернігові	363
КЕДУН, І., ПАРХОМЕНКО, О. Дослідження в м. Ніжин	364
МОЦЯ, О., РИЖИЙ, В., БУЛАХ, О. Науково-рятивні дослідження в Чернігові	365
НОГІН, Є. Розкопки неолітичного поселення Серикові Сосни	366
СКОРОХОД, В., БЛАЖЧЕК, Д., ЖИГОЛА, В., ПОТАПЕНКО, А. Роботи Шестовицької експедиції ..	367

СКОРОХОД, В., МОЦЯ, О., СИТА, Л., КАПУСТИН, К., ДЖАМАН, К. Дослідження на посаді та подолі Виповзова	368
СКОРОХОД, В., СОРОКІН, С., СИТИЙ, Ю. Роботи у літописному Сновську	370
ЧЕРНЕНКО, О., КЕДУН, І., ЛУЦЕНКО, Р. Дослідження на Новгород-Сіверщині	371
ЧЕРНЕНКО, О., КРАВЧЕНКО, Р., ЛУЦЕНКО, Р. Дослідження городища в Мезинському національному природному парку	373
ЧЕРНЕНКО, О., ЛУЦЕНКО, Р. Дослідження на території фортеці та Окольного граду в Чернігові	375
ЧЕРНЕНКО, О., ЛУЦЕНКО, Р. Розкопки городища поблизу с. Малий Листвен	377
ЧЕРНЕНКО, О., ЛУЦЕНКО, Р., НОВИК, Т. Архітектурно-археологічні дослідження Іллінської церкви у Коропі	379

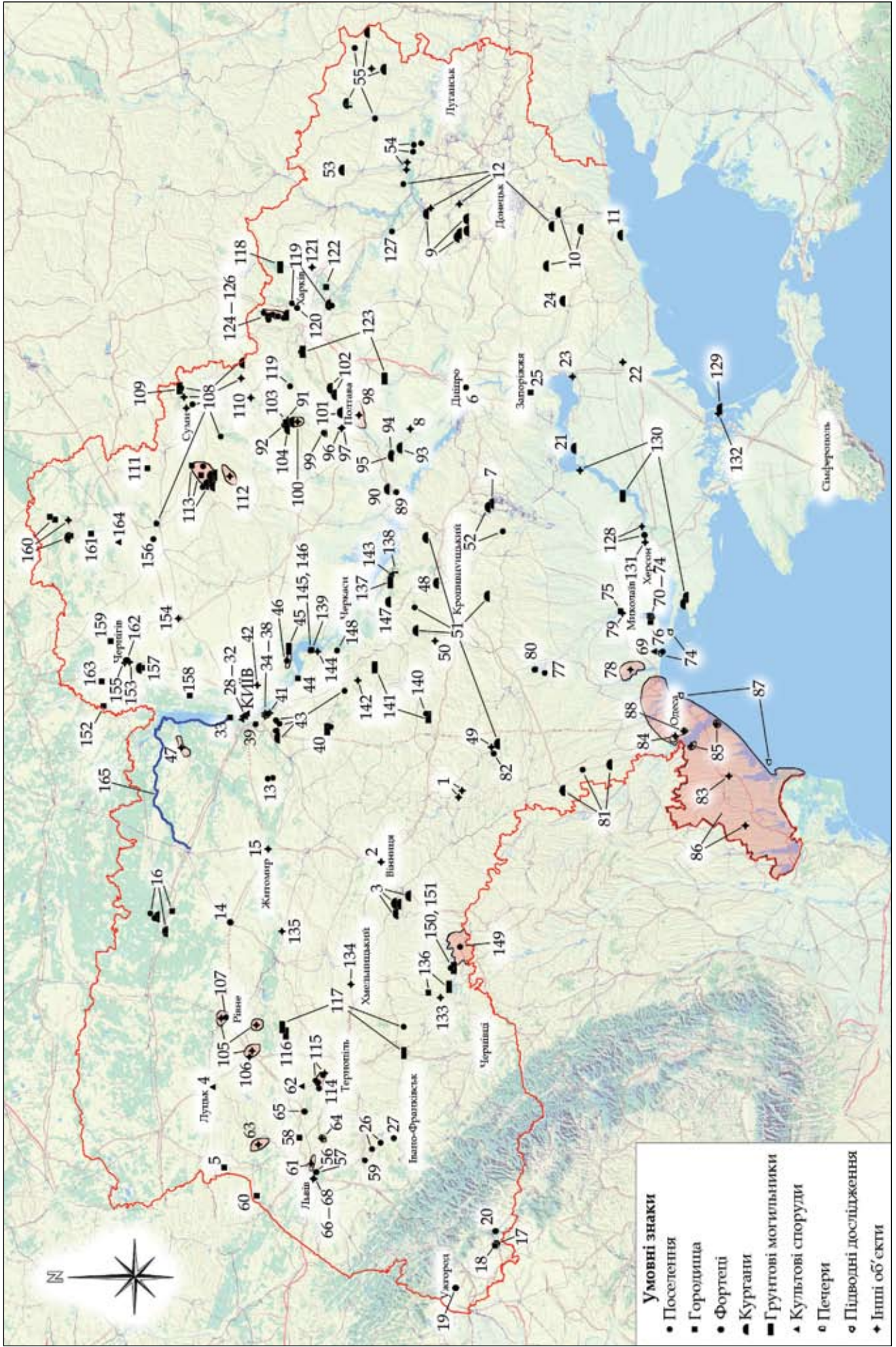
**МЕТОДИ ПРИРОДНИЧИХ НАУК
В АРХЕОЛОГІЇ**

БОНЧКОВСЬКИЙ, О. Палеопедологічні та геоморфологічні дослідження на археологічній пам'ятці Острів Дубовець (Дубно)	383
КУШНІР, А. Палеогрунтознавчі дослідження у 2018–2019 рр.	386
КОРОХІНА, А. Петрографічні дослідження археологічної кераміки у 2019 р.	386
ТКАЧУК, Л. Визначення тканини з Тарасівки 1 ..	389
СЕРГЄЄВА, М. Дослідження археологічної деревини 2018–2019 рр.	389
ГОРБАНЕНКО, С. Палеоеотнеботанічні визначення 2018–2019 рр.	392
КОВАЛЬЧУК, О. Іхтіологічні визначення матеріалів з Вишгорода	400
КУЦОКОНЬ, Ю. Археоіхтіологічні визначення 2019 р.	401
ПОТЄХІНА, І., ДОЛЖЕНКО, Ю. Кістяки дітей з енеолітичних поховань біля с. Республіканець ..	403
ПОТЄХІНА, І. Краніологічний аналіз енеолітичного черепа із синкретичного поховання у Нижній Наддніпрянщині	404
КОЗАК, О. Антропологічні й палеопатологічні дослідження та експертизи поховань з розвідок і розкопок 2015–2019 рр.	408
КОЗАК, О. Дослідження антропологічного матеріалу з курганів біля с. Каїри (Херсонська обл.)	412
КОТОВА, Н., КОЗАК, О. Антропологічна експертиза поховань з некрополя «Орієнт» та ділянки Передмістя 2 Ольвії	414
КОЗАК, О., КОТОВА, Н. Дослідження поховань XVII–XVIII ст. з некрополя Кирилівської церкви	415

ЕКСПЕРИМЕНТ В АРХЕОЛОГІЇ

ГАЙДУК, С., ПЕТРАУСКАС, А., СМАГІН, І. Експериментальні дослідження стародавніх водних транспортних засобів і водних шляхів	416
---	-----

- Умовні знаки**
- Поселення
  - Городища
  - Фортифікації
  - Кургани
  - Грунтові могили
  - ▲ Культові споруди
  - Печери
  - Підводні дослідження
  - ◆ Інші об'єкти

Дослідження на території України в 2019 р.

Нумерація на карті відповідає послідовності пам'яток, відомості про які наведено у випуску; через тире дано стійки, де ці відомості опубліковано. Карту зі списком склав О. Каряка

1 – с. 13–14	34 – с. 87–89	67 – с. 166	100 – с. 229–230	133 – с. 316–319
2 – с. 14–15	35 – с. 89–91	68 – с. 166–168	101 – с. 231–233	134 – с. 319–321
3 – с. 15–16	36 – с. 91–93	69 – с. 169–170	102 – с. 233–239	135 – с. 322–325
4 – с. 17–19	37 – с. 93–96	70 – с. 171–173	103 – с. 239–240	136 – с. 325–327
5 – с. 19–20	38 – с. 96–101	71 – с. 173–176	104 – с. 241–242	137 – с. 328
6 – с. 21–23	39 – с. 101–102	72 – с. 176–178	105 – с. 243–248	138 – с. 329–332
7 – с. 24–25	40 – с. 102–105	73 – с. 178–181	106 – с. 248–252	139 – с. 332–335
8 – с. 26–28	41 – с. 105–108	74 – с. 181–184	107 – с. 252–255	140 – с. 335–339
9 – с. 29–30	42 – с. 108–110	75 – с. 185–189	108 – с. 256–259	141 – с. 340
10 – с. 31	43 – с. 110–112	76 – с. 189–190	109 – с. 259–260	142 – с. 340–342
11 – с. 31–32	44 – с. 112–113	77 – с. 190–192	110 – с. 261	143 – с. 342–344
12 – с. 33–34	45 – с. 113–115	78 – с. 193–195	111 – с. 262–264	144 – с. 345
13 – с. 35–36	46 – с. 115–118	79 – с. 195–197	112 – с. 264–267	145 – с. 346–348
14 – с. 36–39	47 – с. 118–119	80 – с. 197–198	113 – с. 268	146 – с. 348–350
15 – с. 39–40	48 – с. 120–123	81 – с. 199–200	114 – с. 269–271	147 – с. 351–352
16 – с. 40–42	49 – с. 124–125	82 – с. 200–202	115 – с. 271–273	148 – с. 353–357
17 – с. 43–46	50 – с. 125–131	83 – с. 202–204	116 – с. 274–277	149 – с. 358
18 – с. 46–48	51 – с. 131–134	84 – с. 204–207	117 – с. 277–278	150 – с. 358–359
19 – с. 48–52	52 – с. 134–137	85 – с. 207–209	118 – с. 279–281	151 – с. 359–360
20 – с. 52–55	53 – с. 138–139	86 – с. 209–210	119 – с. 281–285	152 – с. 361–363
21 – с. 56	54 – с. 139–143	87 – с. 211–212	120 – с. 286–291	153 – с. 363–364
22 – с. 56–57	55 – с. 143–145	88 – с. 212–213	121 – с. 292–293	154 – с. 364–365
23 – с. 57–60	56 – с. 146–147	89 – с. 214–217	122 – с. 294–295	155 – с. 365–366
24 – с. 60–63	57 – с. 148–149	90 – с. 217–218	123 – с. 295–296	156 – с. 366
25 – с. 63–65	58 – с. 149–152	91 – с. 219–220	124 – с. 296–298	157 – с. 367–368
26 – с. 66–70	59 – с. 152–154	92 – с. 221	125 – с. 298–299	158 – с. 368–370
27 – с. 71	60 – с. 155–157	93 – с. 221–222	126 – с. 299–302	159 – с. 370
28 – с. 72	61 – с. 157–158	94 – с. 222–223	127 – с. 303–306	160 – с. 371–372
29 – с. 73–76	62 – с. 158–160	95 – с. 223–224	128 – с. 307	161 – с. 373–375
30 – с. 76–78	63 – с. 160–161	96 – с. 225	129 – с. 308–310	162 – с. 375–377
31 – с. 78–81	64 – с. 161–163	97 – с. 225–226	130 – с. 311	163 – с. 377–379
32 – с. 82–84	65 – с. 163	98 – с. 226–227	131 – с. 312–313	164 – с. 379–382
33 – с. 85–87	66 – с. 164–165	99 – с. 228–229	132 – с. 313–315	165 – с. 416–418

проводили у дворах Спасо-Преображенського собору (2018 р.) і Домініканського монастиря (2013 р.) під керівництвом Л. Виногородської.

На початок робіт територія ділянки була понижена до рівня материка. У її східній частині під час зачистки стратиграфічної стінки виявлено об'єкт 1 — господарська яма. Він мав видовжену прямокутну форму з чіткими вертикальними краями і заходив у стінку на невизначену довжину. Оскільки розширення котловану не передбачалося, заповнення було вибрано не повністю. Весь керамічний матеріал із заповнення об'єкта 1 становлять фрагменти керамічного посуду, які хронологічно можна розділити на два періоди XV—XVI та XVII—XVIII ст.

У південно-західній частині ділянки розкрито підвальні приміщення неіснуючого будинку. Основну частину складало велике приміщення розміром 4 × 6 м. У східній стіні були чотири аркових проходи зі склепінчастим перекриттям. Арковий прохід у південній стінці у минулому сполучав досліджуване приміщення з підвалами сусіднього будинку. У заповненні підвальних проходів було виявлено три знахідки: дві порцелянові тарілки та аптечну пляшечку.

Характер мурування, будівельний матеріал і виявлені артефакти вказують на спорудження підвальних приміщень на зламі XIX—XX ст.

В. Рудь, М. Шмит, П. Влодарчак, Д. Журкевіч

ПЕРШИЙ СЕЗОН ДОСЛІДЖЕНЬ КУРГАНІВ У БАСЕЙНАХ РІЧОК МУРАФА І РІВ

У цьому сезоні розпочався новий етап співпраці ІА НАН України з Археологічним музеєм у м. Познань і Університетом ім. Адама Міцкевича (Польща). Польові дослідження відбувалися в рамках проекту «Поділля як контактна зона у III тис до н. е.: кургани на річках Мурафа та Рів» (керівник — проф. Мажена Шмит). Роботи в межиріччі Мурафа—Рів реалізував загін Східноподілля експедиції ІА НАН України. Керівники з української сторони — к. і. н. В. Рудь, а з польської — проф. М. Шмит і проф. П. Влодарчак. Експедиція діяла у тісній співпраці з науковими консультантами — к. і. н. Ю. Болтриком і М. Потупчиком.

Цьогоріч роботи проведені на чотирьох пам'ятках Вінниччини. У басейні р. Рів (правобережний басейн р. Південний Буг) — на курганних групах Іванівці—Антонівка (Барський р-н), Слобода-Межирівська і Токарівка (Жмеринський р-н) та в басейні р. Мурафа (лівобережний басейн р. Дністер) — на групі курганів Слобода Носковецька (Жмеринський р-н).

Перший етап польових робіт здійснений з використанням неінвазивних методів досліджень. Проведено документування просторового розташування курганів, а також геофізичні дослідження більшості насипів вказаних груп. Методом магнітної зйомки знайдено низку аномалій у межах курганів (рис. 1). Найчастіше аномалії формують кільцеві або квадратні структури, які оточують

насипи, та структури різних форм, переважно у центральних частинах курганів. Іноді аномалії поза межами курганів, але в безпосередній близькості до них, теж інтерпретовані як потенційні археологічні об'єкти.

Другим етапом робіт експедиції стали розкопки в Слободі Носковецькій та Іванівці—Антонівка. В кожній групі досліджено по одному кургану.

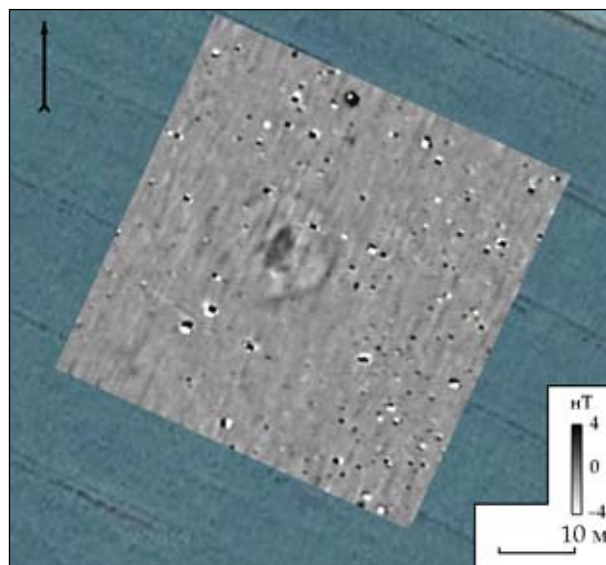

Рис. 1. Магнітний план кургану зі Слободи-Межирівської, накладений на сателітний знімок Google (автор М. Пшибила)

Рис. 2. Скупчення розвалів посуду і шматки обгорілого дерева в насипі кургану 6 зі Слободи Носковецької (фото М. Подсядло)

Рис. 3. Ортотрансформоване фото плану на глибині 60 см кургану 3 з групи Іванівці–Антонівка (автор М. Подсядло)

Досліджений курган 6 зі Слободи Носковецької був найбільшим у групі. Його діаметр становив 35 м, а висота, зважаючи на розташування на похилій ділянці, 1,8–2,2 м. Курган був одноактною спорудою, оточений кільцевим ровом 3–5 м завширшки і 0,2–0,4 м завглибшки від рівня давньої поверхні.

Спорудження кургану було розпочато з облаштування у його центральній частині системи ровиків, спланованих у прямокутну структуру, від якої на південь відходили ще два коротких ровики. Ширина заглиблень становить 30–40 см, а глибина від давньої поверхні – близько 50 см. Тонкий прошарок викиду з ровів перекривали два об'єкти. Перший – це частково спалені фрагменти товстих дерев'яних дощок і колод. Схоже, перед спаленням дерево було укладено у кону-

соподібну конструкцію з діаметром основи близько 7,0 м. Другий об'єкт – це скупчення численних розвалів посудин різних форм, знайдене у південній частині дерев'яної конструкції та на південний захід від неї (рис. 2).

Кремовані кістки небіжчика чоловічої статі віком 30–40 років знайдені у північній частині ділянки зі спаленим деревом, а також у заповненні ровиків. Над згаданими об'єктами зведено насип діаметром близько 30 м. Прослідковано сліди вертикальної ями у давнину впущеної з поверхні насипу, схоже, з метою грабунку. Очевидно, ямою пошкоджено частину поховальних конструкцій та інвентар, зокрема, металеві вироби, виготовлені із заліза і бронзи, шматки яких знайдені у придонній частині ями.

На рівні давньої поверхні у південному краю насипу виявлено погано збережене поховання дитини. Кістяк покладений на спину з вираженим нахилом на правий бік. Поруч із фалангами пальців верхніх кінцівок знайдені бронзові браслет і декоративні цвяшки. Поруч з похованням розташовано і керамічний посуд – черпаки і миски. Контури поховальної ями прослідкувати не вдалося. Схоже, що поховання здійснене невдовзі після спорудження насипу, у VI–V ст. до н. е., на що вказують результати радіовуглецевого аналізу.

Також розкопано курган 3 з групи Іванівці–Антонівка. Насип мав діаметр близько 25 м і висоту 0,4–0,6 м. Судячи з внутрішнього діаметру рову, який оточував курган, початковий діаметр насипу становив близько 18 м (рис. 3). Ширина рову на різних ділянках була від 4 до 6 м, а задокументована глибина не перевищувала 25 см. Рів не був суцільним, у південній частині залишено своєрідний прохід 3 м завширшки. На захід від проходу, в заглибленні рову, знайдено скупчення артефактів на площі 4,2 × 2,4 м, переважно фрагментів посуду і кісток тварин.

Насип кургану містив поодинокі дрібні фрагменти кераміки і каміння. Його зведено над прямокутною (1,35 × 0,7 м) ямою, локалізованою у центрі кургану, знахідки в якій відсутні. Будь-які артефакти відсутні і в двох інших ямах, розташованих у південно-східному секторі кургану. В цьому секторі все ж знайдено поховання, впущене у внутрішню частину рову. Виявлено щелепу жінки віком близько 50 років, а також керамічний черпак і пряслице.

Перед розкопками на поверхні насипу, в центральній його частині, знайдені людські кістки посткраніального скелету дорослої особи віком понад 25 років. Поряд виявлено практично цілий керамічний кубок і пряслице. Це поховання, зруйноване оранкою, схоже, теж мало впускний характер. Радіовуглецеве датування вказує, що поховання здійснено у VI–V ст. до н. е.